

N:o 227.

Af herr **K. A. Staaff** m. fl., om ändring af 5, 6 och 15 §§
regeringsformen.

Under erinran, att frågan om sammanslagning af landtförsvares- och sjöförsvarsdepartementen flere gånger förut framförts till Riksdagens beprövande och jämväl tillvunnit sig stora sympatier, tillåta vi oss att nu på nytt väcka detta viktiga spörsmål.

De fördelar, som skulle vinnas genom sammanslagning af de två försvarsdepartementen under en gemensam chef, äro flera.

För det första skulle otvifvelaktigt försvarets enhetlighet väsentligen stärkas. I stället för att landtförsvaret och sjöförsvaret nu uppfattas såsom två strängt skilda grenar af försvaret, hvilkas samverkan endast med svårighet åstadkommes, skulle de då framstå föga annorlunda än de olika delarna af landtförsvaret eller sjöförsvaret, och samverkan följaktligen falla af sig själf.

För det andra skulle den beklagliga rivalitet mellan vapnen, som alltför ofta kommer till synes — och som för ingen del synes vara mindre nu än förr — genom ett sammanförande helt visst väsentligen försvagas och småningom försvinna.

För det tredje skulle i alla afseenden en större planmässighet möjliggöras och med planmässigheten äfven kunna följa en större sparsamhet i utgifterna. »På den rätta fördelningen emellan försvarets särskilda grenar af de för ändamålet tillgängliga medel, beror», säger 1894 års kommitté, »i själfva verket försvarskraften i det hela högst väsentligt; och med en mindre summa, rätt fördelad, torde ofta nog vinnas en ansen-

ligare ökning i landets samlade försvarskraft än med en större summa, mera slumpvis fördelad.»

Dessa äro i hufvudsak de stora militäriska och ekonomiska fördelar, som stå att vinna genom den ifrågasatta förändringen.

Härtill kan läggas den fördel i afseende på regeringens enhetliga arbete, som skulle ernås genom att i hvarje fall ingen rivalitet mellan försvarsgrenarna hade plats vid rådsbordet -- en rivalitet, som för visso mer än en gång stört regeringsarbetets lugna gång och äfventyrat den för en regering så nödvändiga sammanhållningen.

Invändningarne mot sammanslagningen hafva icke mycken betydelse.

De bestå hufvudsakligen däri, att man ansett, att hvarken en landtmilitär, eller en sjömiliter, eller en civil man skulle mäktat på ett lämpligt och riktigt sätt handhafva befattningen såsom försvarsminister. I det första fallet skulle han gynna landtförsvaret, i det andra sjöförsvaret, i det sista skulle han vara oförmögen att sköta, vare sig det ena eller det andra.

Det är emellertid svårt att förstå, hvarför en gemensam försvarsminister som tillhört landtförsvaret skulle behöfva försumma sjöförsvaret. Så gärna kunde man påstå, att en landtförvarsminister, som tillhört kavalleriet, måste försumma infanteriet och artilleriet o. s. v. Lika svårt är det att förstå, hvarför hvarje lekman skulle på förhand dömas oförmögen att handhafva försvarsväsendet. Under ecklesiastikdepartementet sortera både kyrka och skola. Likväl visar det sig gå för sig, att skolmän eller universitetslärare sköta de kyrkliga angelägenheterna.

Öfverhufvud torde man icke böra lägga alltför mycken vikt vid rena fackinsikter, då det gäller att förestå statsdepartement. Erfarenheten visar i många länder, hurusom både det ena och andra departementet kan skötas och skötas väl af personer utan speciella fackinsikter. Och detta kan nog ha sin förklaring. Politiken, som tvingar dem, hvilka syssla därmed, att sätta sig in i allehanda saker, är en god skola. För öfrigt är det ofta så, att fackinsikten grundlägger ensidighet, medan en högste chef just bör vara så kvalificerad, att han icke förfaller till ensidighet. Yrkesutöfningen medför också understundom — synnerligast måhända i det militära yrket med dess starka kåranda — en viss benägenhet att mer än tillbörligt gifva efter för starka önsknningar inom de förra kamraternas krets. En högste chef åter bör stå helt fri från sådant inflytande.

Man har i samband med frågan om sammanslagning af försvarsdepartementen talat mycket om kommandomålen, hvilkas handläggning

skulle vara ytterst svår för en icke-specialist. Men i det hela gäller här detsamma som nyss är sagdt. Specialiseringen inom landförsvaret — och väl numera äfven inom sjöförsvaret — har gått så långt, att för visso en specialist på hela landförsvaret eller hela sjöförsvaret i hvarje fall icke är lätt att finna. Inom alla departement lär chefen för öfrigt behöfva underordnades framställningar och upplysningar. Äger han själf ett sundt och öfverlägset omdöme, lär han därefter lätteligen finna sig till rätta.

Det har slutligen sagts, att de stater af större betydelse, där särskildt sjöförsvaret finnes, i allmänhet hafva särskilda landförsvars- och sjöministrar.

Detta ger oss anledning till ett viktigt påpekande. Efter vår uppfattning är icke något land, hvars armé och flotta kunna erhålla fullkomligt själfständiga uppgifter, jämförligt med oss. Således kunna vi icke hämta något föredöme i detta fall från t. ex. Tyskland, Frankrike eller England, hvilka på grund af sina vidsträckta intressen i andra världsdelar kunna behöfva sända landtrupper till en världsdel och flottdivisioner till en annan. Vårt försvarsväsende har endast två mål: att skydda vår neutralitet vid krig mellan främmande makter och att försvara oss i händelse af direkt angrepp. I båda fallen erfordras både flottan och armén (helt eller delvis). I båda fallen är alltså en samverkan oundgängligen nödig. Däraf skillnaden.

I stater åter, hvilkas armé och flotta i likhet med hvad fallet är hos oss näppeligen kunna tänkas operera fullt själfständigt, förekommer äfven, åtminstone understundom, den gemensamhet vi förorda. Så är fallet i Österrike-Ungern. Så i Norge, och så äfven — ehuru icke genom grundlag föreskrifvet — i Danmark.

Tilläggas må för öfrigt, att Frankrike upprepade gånger under tredje republiken haft civila försvarsministrar. Detsamma har varit fallet i England.

Vi hålla alltså före, att ett för alla vapenslag gemensamt försvarsdepartement kan erhålla en duglig och god skötsel af en officer från det ena eller andra vapnet eller ock af en civil man — allt under förutsättning, att chefen äger den allmänna duglighet och det goda omdöme, som erfordras för den viktiga posten.

Slutligen må anmärkas, att då åtminstone ett nytt departement — departementet för handel, industri och sjöfart — måste upprättas, det

är allt skäl att, till förebyggande af att statsråden blifva alltför många och regeringsarbetet därigenom försvåras, söka åstadkomma någon minskning på annat håll.

Vi hemställa sålunda,

att Riksdagen måtte såsom hvilande till vidare grundlagsenlig behandling antaga följande förslag till ändrad lydelse af §§ 5, 6 och 15 regeringsformen:

Regeringsformen.

§ 5.

Statsrådet skall bestå af tio ledamöter, bland hvilka — — — ledamöter af statsrådet.

§ 6.

Af statsrådets ledamöter skola sju vara chefer och föredragande, hvar för sitt departement, nämligen: ministern för utrikes ärendena för utrikesdepartementet;

en chef för justitiedepartementet;

en för försvarsdepartementet, hvilken tillika vare Konungens rådgifvare i kommandomål;

en för civildepartementet;

en för jordbruksdepartementet;

en för finansdepartementet;

en för ecklesiastikdepartementet.

Den närmare fördelningen af ärendena, departementen emellan, bestämmes af Konungen genom en särskild utfärdad, offentligen kungjord stadga.

Bland de tre statsråden utan departement böra minst två hafva förvaltad civil beställning.

§ 15.

Kommandomål, hvarmed förstås sådana, som Konungen, i egenskap af högste befälhafvare öfver krigsmakten till lands och sjös, omedelbarligen be-

sörjer, må Konungen, då han själf förer riksstyrelsen, afgöra i närvaro af chefen för försvarsdepartementet. Honom åligge, vid ansvar, att, då dessa mål — — — göra det afseende, honom godt synes.

Stockholm den 10 februari 1908.

<i>Karl Staaff.</i>	<i>Ernst Beckman.</i>	<i>Th. af Callerholm.</i>
<i>Johan Ericsson.</i>	<i>K. G. Karlsson.</i>	<i>Victor Moll.</i>
<i>Jakob Pettersson.</i>	<i>G. Jansson.</i>	<i>Fridtjuv Berg.</i>
<i>Joh. Ström.</i>	<i>S. H. Kvarnzelius.</i>	<i>J. Bromée.</i>
<i>Aug. Henricson.</i>	<i>Karl Starbäck.</i>	<i>Ad. Wiklund.</i>
	<i>Jacob T. Larsson.</i>	